

Samorządność otwarta na społeczeństwo

dr Wojciech Szczurek

Prezydent Gdyni

Michał Guć

Wiceprezydent Gdyni ds. innowacji

Mieszkańcy polskich miast coraz częściej chcą mieć realny wpływ na decyzje podejmowane na szczeblu lokalnym – zarówno w zakresie współdecydowania o kształcie inwestycji, które proponuje samorząd, jak również w obszarze inicjowania pewnych zmian w swoim najbliższym otoczeniu. Czy polscy samorządowcy są na to gotowi? Jaka rolę w zakresie zwiększania partycypacji i aktywności mieszkańców powinny odgrywać nasze miasta? Które doświadczenia Gdyni mogłyby stanowić inspirację dla innych?

Rozmowę prowadzi Marcin Wandałowski – redaktor publikacji Kongresu Obywatelskiego.

Czy gdyński samorząd jest otwarty na społeczeństwo?

dr Wojciech Szczurek, Prezydent Gdyni: Trzeba zacząć od tego, że samorządność jest służbą na rzecz społeczeństwa, więc musi być na nie otwarta, a wszystkie działania władzy samorządowej powinny mieć wspólny cel – poprawę jakości życia lokalnej społeczności. Również te z nich, które wydają się być skierowane nie bezpośrednio na mieszkańca, lecz np. na biznes czy klimat, w ostatecznym rozrachunku mają przynieść korzyści dla wszystkich – w postaci miejsc pracy, nowych mieszkań czy czystego, zdrowego powietrza.

Michał Guć, Wiceprezydent Gdyni ds. innowacji: Samorząd to jest społeczeństwo – wspólnie tworzymy samorządową wspólnotę. Kwestią kluczową jest to, w jaki sposób zachęcić mieszkańców i umożliwić im udział w podejmowaniu lokalnych decyzji. Dlatego planując ważne miejskie działania, takie jak Park Centralny, modernizacja ul. Starowiejskiej, zagospodarowanie Polanki Redłowskiej czy rewitalizację dzielnic, zawsze staraliśmy się włączyć gdynian w ten proces. Najcenniejsze są spotkania „na żywo”, np. w postaci spacerów poznawczych, warsztatów w Urban Labie, Laboratorium Innowacji Społecznych czy w rewitalizowanych dzielnicach, kiedy możemy porozmawiać z mieszkańcami podobszarów rewitalizacji o zmianach w ich najbliższym sąsiedztwie. Dzięki temu Gminny Program Rewitalizacji, o wartości blisko 126 mln złotych, objął szereg działań, które wskazali sami mieszkańcy. To między innymi trakt leśny na Oksywiu, ul. Makowskiego, przebudowa przestrzeni na Witominie, przebudowa układu drogowego wraz z budową pętli autobusowej

na osiedlu Meksyk, Domy Sąsiedzkie – „Przystanie”. Te inwestycje wynikały z potrzeb mieszkańców i powstały po serii konsultacji z nimi. Ponieważ jednak nie każdy mieszkaniec chce brać udział w spotkaniach, uruchomiliśmy w 2021 roku Gdyńską Platformę Dialogu – stronę internetową, za pomocą której przeprowadzamy badania, ankiety i konsultacje społeczne.

WS: Otwarcie władzy samorządowej na społeczeństwo buduje wspólnotowość – ważną wartość wyróżniającą gdynian. Dlatego, jeśli o konsultacjach społecznych mowa, już teraz, na dwa lata przed obchodami setnych urodzin naszego miasta, włączamy mieszkańców w planowanie i organizację tego wyjątkowego jubileuszu, który chcemy wykorzystać do pogłębienia relacji gdynian z miastem. Powołaliśmy Komitet Obywatelski Obchodów 100-lecia Gdyni i poprzez konsultacje społeczne zapraszamy mieszkańców do zgłaszania swoich pomysłów na obchody tego święta.

”

Najcenniejsze są spotkania „na żywo”, np. w postaci spacerów poznawczych czy warsztatów, na których rozmawiamy z mieszkańcami o zmianach w ich najbliższym sąsiedztwie. Nie każdy mieszkaniec chce jednak brać udział w spotkaniach, dlatego w 2021 roku uruchomiliśmy Gdyńską Platformę Dialogu – stronę internetową, za pomocą której przeprowadzamy badania, ankiety i konsultacje społeczne.

Organizacja konsultacji społecznych to coraz powszechniejsza praktyka w samorządzie. Najważniejszy jest chyba jednak wpływ opinii mieszkańców na decyzje władz samorządowych. Jak to efektywnie robić?

WS: Opinie mieszkańców niejednokrotnie zmieniają nasze decyzje. Przykładem mogą być, zakończone w grudniu 2023 roku, konsultacje dotyczące przyszłości Polanki Redłowskiej. Pierwotnie mieliśmy w planie budowę w tym miejscu hotelu, gdyż turystyka i wizyty biznesowe są ważnymi elementami gospodarki miasta. Jednak gdynianie stwierdzili, że chcą, by ich ulubiona przestrzeń rekreacyjna pozostała niezmieniona. Dzięki przeprowadzonym konsultacjom dokładnie wiemy, jak zagospodarować dane miejsce zgodnie z wolą mieszkańców.

Życie samorządu to również konieczność podejmowania decyzji w sytuacji sprzecznych interesów różnych grup. W przypadku Gdyni dość mocno słyszalne są chociażby głosy kierowców, którzy uważają wręcz, że wprowadzając różne ograniczenia, odbiera się im wolność.

WS: Pewne sprawy są nadrzędne. Do nich bez wątplenia należy zdrowie, dbałość o środowisko czy adaptacja do zmian klimatu. Ograniczenie ruchu samochodowego w centrum miasta służy wszystkim mieszkańcom, również tym, którzy chcieliby dojechać wszędzie własnym samochodem. Wszyscy dzięki temu oddychamy czystszy powietrzem i mamy więcej miejsca na wypoczynek i rekreację, gdyż miejsca dla samochodów zastępowane są terenami zielonymi, jak na placu Wolnej Ukrainy, gdzie w miejscu betonowego parkingu powstał zielony skwer, na którym odbywają się wystawy plenerowe. Zmotoryzowani mieszkańcy mają w tej okolicy do dyspozycji parking podziemny pomiędzy Gdyńskim Centrum Filmowym a Teatrem Muzycznym. Bezpośrednio nad tym parkingiem znajduje się plac Grunwaldzki – duży teren zielony, na którym gdynianie relaksują się na leżakach i słuchają koncertów.

”

Chociaż życie samorządu to ciągle równoważenie interesów różnych grup mieszkańców, to pewne sprawy są nadrzędne. W Gdyni naszym priorytetem jest zdrowie, dbałość o środowisko i adaptacja do zmian klimatu.

MG: Podobne rozwiązanie zastosowaliśmy, oddając w ubiegłym roku trzecią część Parku Centralnego – jednej z najważniejszych miejskich inwestycji 2023 roku, zapewniającej miejsce odpoczynku i rekreacji wszystkim mieszkańcom, bez względu na wiek czy sprawność ruchową. Pod parkiem znalazło się miejsce dla 270 samochodów. Budowę Parku Centralnego również poprzedziły konsultacje społeczne. Mieszkańcy mogli składać uwagi na piśmie podczas otwartego spotkania oraz w trakcie spacerów badawczych w czerwcu 2017 roku.

WS: Dbając o mniejszy ruch samochodowy w Śródmieściu, nie pozostawiamy mieszkańców bez alternatywy. Stale rozwijamy transport miejski, inwestując w ekologiczny tabor, buspasy czy drogi rowerowe. Ważnym elementem systemu są również parkingi typu Park&Ride, gdzie można zostawić samochód i przesiąść się do transportu zbiorowego – w tym roku oddaliśmy do użytku bezpłatny parking na prawie 160 samochodów i 50 rowerów przy przystanku PKM Gdynia Karwiny. Zresztą nie jest tak, że gdynianie protestują przeciw ograniczaniu ruchu samochodowego, a my to realizujemy wbrew im, w imię „wyższych wartości”. Są miejsca, gdzie o takie zmiany apelowali sami mieszkańcy, jak na ulicach Starowiejskiej i Abrahama. Ograniczenie i uspokojenie ruchu, jakie osiągnęliśmy, przebudowując te ulice w ubiegłym roku, wynikało z potrzeb ludzi tam mieszkających – ich zysk to mniej spalin i więcej ciszy. Zysk wszystkich gdynian to nowe chodniki, mała architektura, parklety i ogródki gastronomiczne, drzewa, krzewy i kwiatowe donice. Stworzenie na ul. Starowiejskiej przestrzeni z priorytetem dla pieszych i ograniczenie ruchu samochodowego przez zmniejszenie liczby miejsc parkingowych oraz zakaz wjazdu na wybranych odcinkach poparło 55% respondentów. Konsultacje w tej sprawie trwały trzy miesiące.

Wspomnieli Panowie o nieograniczonej dostępności Parku Centralnego. Czy projektowanie uniwersalne to również efekt otwarcia samorządu na społeczeństwo?

MG: Wsłuchujemy się uważnie w głosy najbardziej potrzebujących mieszkańców. Nasze działania wobec osób z niepełnosprawnościami mają charakter horyzontalny – przenikają wszystkie aspekty działania miasta. To nie tylko Wydział Dostępności w UM, ale wrażliwość na specyficzne potrzeby we wszystkich jednostkach świadczących usługi wobec mieszkańców np. MOPS, CAS, GCS czy w projektach Budżetu Obywatelskiego. Dzięki dobremu rozpoznaniu potrzeb możemy wdrażać w Gdyni nowoczesny i skuteczny system wsparcia. Wszędzie realizujemy działania likwidujące bariery. Ważną rolę pełnią w tym systemie organizacje pozarządowe, diagnozujące potrzeby i zapewniające wspólnie z samorządem rozwiązywanie problemów. W ubiegłym roku otwarty został np. Dzienny Ośrodek Opieki Wytchnieniowej i Rehabilitacji Społecznej „Osiedle Młodych” – projekt realizowany przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną (PSONI) we współpracy z gdyńskim samorządem. To miejsce było bardzo wyczekiwane przez rodziców i opiekunów dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną. Dzięki finansowaniu ze środków europejskich (przekazanych przez Urząd Marszałkowski), ale i samorządowych, mogliśmy je oddać po zaledwie dwóch latach budowy.

WS: Otwarty samorząd tworzy miasto dostępne dla każdego, włącza mieszkańców we współzrządzenie oraz codzienne życie lokalnej wspólnoty. Ważną rolę w realizacji tych celów odgrywa tworzenie miejsc wspólnej integracji oraz kreowanie atrakcyjnej oferty publicznych wydarzeń. To bardzo istotne, aby ludziom chciało się wyjść z domu i spędzić czas na mieście. W Gdyni realizujemy to poprzez sieć ośmiu „Przystani” – centrów sąsiedzkich, gdzie działają różne instytucje, a mieszkańcy oddolnie i samodzielnie podejmują wybrane aktywności. Ale warto też wspomnieć filie Biblioteki Gdynia, Młodzieżowe Centrum Innowacji Społecznych i Designu – Wymiennikownię, Centrum Aktywności Seniora, Gdyńskie Centrum Sportu, Muzeum Miasta Gdyni, Muzeum Emigracji, Gdyńskie Centrum Filmowe, Konsulat Kultury czy liczne organizacje pozarządowe, które wspiera miasto. Wszystkie one oferują bogaty program dla każdego mieszkańca. Są to zajęcia kulturalne, integracyjne, sportowe, ale też z zakresu edukacji, pomocy psychologicznej i psychicznej czy prawniczej.

Otwarty samorząd tworzy miasto dostępne dla każdego, włącza mieszkańców we współzrządzenie oraz codzienne życie lokalnej wspólnoty. Ważną rolę w realizacji tych celów odgrywa tworzenie miejsc wspólnej integracji oraz kreowanie atrakcyjnej oferty publicznych wydarzeń. To bardzo istotne, aby ludziom chciało się wyjść z domu i spędzić czas na mieście.

Samorząd otwarty na społeczeństwo to jedno, a powszechna partycypacja to drugie. Czy gdynianie są otwarci na współzrządzenie miastem?

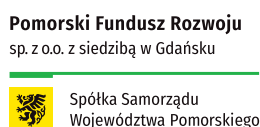
WS: Szacujemy, że w ciągu ostatnich kilku lat w konsultacjach społecznych wzięło udział kilkadziesiąt tysięcy osób. Dokładnej liczby nie możemy podać, gdyż niektórzy mieszkańcy brali udział w wielu różnych konsultacjach. Natomiast w ramach Budżetu Obywatelskiego w latach 2019–2023 oddano łącznie blisko 130 tys. głosów na kilkaset poddanych pod głosowanie projektów. Mieszkańcy wybrali ponad 500 z nich. Uważam, że to znaczące zaangażowanie, choć oczywiście stale dążymy do jeszcze większej partycypacji.

O rozmówcach

Dr Wojciech Szczurek – Prezydent Gdyni od 1998 r. Z działalnością samorządową związany od 1990 r. W latach 2006–2010 był doradcą Prezydenta RP ds. samorządu. Laureat licznych nagród i wyróżnień dla najlepszych samorządowców w kraju. Uhonorowany m.in. tytułem „Lider Dostępności”, „Włodarz 25-lecia”, nagrodą Fundament Rzeczypospolitej im. Michała Kuleszy. W 2015 r. odznaczony przez Prezydenta RP Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W VIII i IX edycji ogólnopolskiego rankingu Perły Samorządu przygotowanego przez Dziennik Gazetę Prawną oraz Deloitte i PWC zajął pierwsze miejsce w kategorii „Najlepszy włodarz miasta powyżej 100 tys. mieszkańców”. Doktor nauk prawnych, z zawodu sędzia.

Michał Guć – Wiceprezydent Gdyni ds. innowacji. Trener i konsultant programów wspierających sektor obywatelski i samorządy w Polsce i za granicą. Inicjator i autor pierwszego w Europie Środkowo-Wschodniej kompleksowego programu współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi. Przewodniczy Gdyńskiej Radzie Działalności Pożytku Publicznego, Radzie ds. Seniorów oraz Radzie ds. Budżetu Obywatelskiego. Jest pełnomocnikiem Prezydenta miasta Gdyni do spraw aktywności obywatelskiej. Wielokrotnie nagradzany za oryginalne i innowacyjne projekty popularyzujące ideę zrównoważonego rozwoju miasta oraz przedsięwzięcia w zakresie polityki społecznej. Jego zasługą jest ONZ-owski certyfikat „Miasto Przyjazne Starzeniu”, przyznany Gdyni przez Światową Organizację Zdrowia, a także członkostwo Gdyni, jedyne polskiego miasta, w Globalnej Sieci Miast Uczących się UNESCO oraz Green City Accord.

Partnerzy

Partnerzy numeru

